

İber Yarımadası'nda Elektrik Kesintisi: Bundan Ne Öğrenmeliyiz? Kriz Hazırlığı Nasıl olmalı?

Saurugg /1/ - Hazırlayan: Yüksel Atakan, Dr.Radyasyon Fizikçisi,
ybatakan4@gmail.com, 03.05.2025

28 Nisan 2025'te İber Yarımadası'nda geniş çaplı bir elektrik kesintisi yaşandı. Bu durum İspanya ve Portekiz'i saatler boyunca felç etti. Sebepler hâlâ araştırılıyor, ancak şu açık: Avrupa'da hiç kimse bu tür olaylardan korunmalı değil. Bu nedenle hazırlıklı olmak hayati önem taşıyor.

Bu olayla birlikte, birçok kişinin şimdiye kadar düşünülemez bulduğu bir şey gerçeğe dönüştü. Yaklaşık 58 milyon insan saatler boyunca etkilendi – günlük yaşam durdu, trenler çalışmadı, havaalanları kapatıldı, cep telefonu şebekesi çöktü, hastaneler acil durumda çalıştı ve süpermarketler hızla boşaldı veya kapandı.

Saat 12:33 civarında (MESZ) İspanya ve Portekiz'in elektrik şebekelerinde ciddi bir sistem arızası meydana geldi. Kesinti, etkilenen bölgelerin çoğunda 6 ila 18 saat sürdü. En önemli ders: Tüm çabalara rağmen yüzde yüz güvenlik olası değil.

Bu neden oldu?

Hemen ardından **nedeni** sorgulandı. Bu ve diğer bağlantılı unsurların araştırılması aylar sürebilir. Birçok faktörün bir arada etkili olduğu sanılıyor. Ancak özellikle şebekeye beslenen güneş enerjisindeki büyük artış belirleyici olabilir. Çünkü fotovoltaik sistemler, klasik santrallerdeki sistem kararlılığı için hayati önem taşıyan “ataleti” (anında depolama) sağlayamaz. Bu da sistemi daha kırılgan hale getiriyor; tekil bir olay bile zincirleme bir çöküşe yol açabilir. Şurası kesin: Bu tür arızalar bilim kurgu değil, karmaşık ve giderek daha fazla birbirine bağlı hale gelen enerji sistemimizin gerçek riskleridir.

Almanya veya Avusturya'da “bizde böyle bir şey olmaz” denmesi, gerçeği görmezden gelmektir.

Bir yıl içinde ikinci büyük kesinti

Pek az kişi biliyor ama bu, Avrupa'daki bir yıl içindeki ikinci büyük elektrik kesintisi. 21 Haziran 2024'te Batı Balkanlar'da da birkaç ülkede elektrik saatlerce kesildi. Bu yıl Brezilya'dan Şili'ye, Küba'dan Porto Riko'ya kadar birçok ülkede benzer durumlar yaşandı. Özellikle ilk iki olayda, yenilenebilir enerjilerin düzensiz entegrasyonunun rolü büyük görünüyor.

Bu durum bizim için ne anlama geliyor?

Bu kesinti tüm Avrupa için bir uyarı olmalı. Enerji dönüşümü, aşırı hava olayları ve şebekelerin artan karmaşıklığı, büyük çaplı arızaların riskini artırıyor – teknik hatalar, doğa olayları veya insan hataları nedeniyle. Siber saldırılar ya da sabotajlar gibi artan tehditler ise cabası. Toplumumuz, tek bir tank kullanılmadan ve az çabayla etkisiz hale getirilebilir. Bu gerçeikle artık yüzleşmeliyiz, hoşumuza gitse de gitmese de.

Zehirli kutuplaşma

Ne yazık ki bu konuda da hızla kutuplaşma, suçlama, abartma ve küçümseme baş gösteriyor. Bu yaklaşımla, karşı karşıya olduğumuz toplumsal zorlukların üstesinden gelemeyiz. Aksine, bu durum tehlikeli bir aşağı yönlü sarmala yol açar. Gerçekten bunu mu istiyoruz?

Sahte güvenlik duygusu tehlikelidir!

Bir elektrik kesintisinin sonuçları, sadece ışıkların sönmesinden ibaret değildir. Hazırlıksız yakalananlar kısa sürede ciddi sorunlarla karşılaşabilir. Büyük bir kesinti sonrası her şey hemen normale dönmez – temel ihtiyaçların temini ciddi şekilde sekteye uğrayabilir.

Elektrik kesintisi her zaman birkaç saat sürecektir diye bir garanti yoktur. Her geçen saatle birlikte sorunlar ve zararlar katlanarak artar. Normale dönüş için gereken çaba da aynı şekilde artar. Bu yüzden en iyi senaryoya göre değil, en kötü olasılığa göre hazırlık yapılmalıdır.

Nasıl hazırlanabilirim?

Hazırlık yapmak panik değil, sağduyudur. Hazırlıklı olanlar hem kendilerini hem ailelerini korur ve acil durum ekiplerini de rahatlatır. En temel önlemler basit ve hızlı şekilde uygulanabilir:

- **Su:** Kişi başı günde en az 2 litre olmak üzere birkaç günlük içme suyu stoğu yapın.
- **Yiyecek:** En az 14 günlük dayanıklı gıda stoğu oluşturun – konserve, makarna, pirinç, kuru gıdalar.
- **Işık ve enerji:** El feneri, pil ve pilli radyo bulundurun. Yangın riski nedeniyle mumları kriz stoklarından çıkarın.
- **İlaç ve ilk yardım:** Gerekli ilaçlar ve donanımlı bir ev tipi ilk yardım çantası bulundurun.
- **İletişim ve buluşma noktaları:** Aile bireylerinizle acil durumda nasıl haberleşeceğinizi ve nerede buluşacağınızı önceden konuşun.
- **Nakit:** Elektrik kesintisinde ATM'ler çalışmaz – bir miktar nakit bulundurmak akıllıca olur.
- **Isınma:** Battaniye, uyku tulumu ve sıcak giysiler, ısınma sistemi devre dışı kaldığında işe yarar.
- **Acil planlar:** Komşulara, yaşlılara ve yardıma muhtaçlara nasıl destek olacağınızı düşünün.

Kişisel hazırlık, elektrik kesintilerine karşı direncin en önemli unsurudur. Alışılmış yapılar çalışmadığında milyonlarca insana yardım etmek mümkün değildir – özellikle yardım görevlileri ve aileleri de etkilenmişse. Bu yüzden bireysel hazırlık sadece kişisel değil, toplumsal bir sorumluluktur. Korkmaya gerek yok – ancak hazırlıklı olmak güven verir ve kriz anında sakin kalmanıza yardımcı olur.

Toplumsal olarak ne yapabiliriz?

Şirketler, belediyeler ve kamu kurumları da bu konuda adım atmalıdır. Kriz planları, önleyici tedbirler ve düzenli tatbikatlar gereklidir. Örneğin Avusturya'daki sosyal ortaklar bu konuda basit destekler sunmaktadır. “Yeniden Başlangıç” adlı kriz simülasyonu ile farkındalık ve eğitim kolayca ve etkili bir şekilde sağlanabilir.

Sonuç: Elektrik kesintisine hazırlık toplumsal bir görevdir

İber Yarımadası'ndaki elektrik kesintisi gösteriyor ki: Her an, herkesin başına gelebilir. Sonuçları ağırdır, ancak akıllıca önlemlerle hafifletilebilir. Hazırlıklı olanlar kriz anında da harekete geçebilir – ve bu sayede toplumun genel dayanıklılığı artar.

Şimdi düşünme ve harekete geçme zamanı. Çünkü kriz anında artık çok geç olabilir.

.....

/1/ <https://www.saurugg.net/2025/blog/krisenvorsorge/blackout-auf-der-iberischen-halbinsel-was-wir-daraus-lernen-sollten>